

Taakasta voimavaraksi -hanke

Sateenkaarinuorten kokemuksia uskonyhteisöjen nuorisotoiminnasta (2018)

Kyselyraportti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksista
uskonyhteisöjen nuorisotoiminnasta

Lumi Sammallahti & Peik Ingman

18.2.2021

RAPORTIN SISÄLTÖ

OSA I: NUORISOKYSELYN TULOSTEN ALKURAAPAIKU	2
Perustietoja	2
Uskonyhteisöt	5
OSA II: ARVIOT	6
Sateenkaarisensitiivisyys	8
OSA III: ERI YHTEISÖJEN TOIMINTA	12
Lestadiolaisuus	13
Herännäisyys	14
Viidesläisyys	16
Ortodoksinen kirkko	17
Helluntailaisuus ja Vapaakirkko	18
OSA IV: EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NUORISOTOIMINTA	19
OSA V: NUORTEN TOIVEITA	25

OSA I: NUORISOKYSELYN TULOSTEN ALKURAAPAISU

Taakasta voimavaraksi -hanke julkaisi vuoden 2018 lopussa kyselyn uskonnollisten yhteisöjen nuorisotoiminnasta sateenkaarinuorten näkökulmasta. Sateenkaarinuorille suunnatun kyselyn tulokset esiteltiin vuonna 2019 hankkeen blogissa ja nyt uudelleen tässä tiedostossa.

Kyselyyn tuli kaiken kaikkiaan 344 vastausta. Vastauksista 12 oli selvää pilailua. Ne siivosimme heti pois. Mukana esittelyssä on siis 332 vastausta.

Vastaajista 28 määritteli itsensä cissukupuoliseksi¹ heteroseksuaaliksi, eikä romanttinen suuntautuminenkaan viitannut sateenkaarevuuteen.

Jäimme miettimään, mikä sai heidät vastaamaan kyselyyn. Oliko kyselyn tarkempi kuvaus luettu huolimattomasti? Vai määrittelevätkö jotkut cissukupuoliset heteronuoret itsensä sateenkaari-ihmisiksi? Tervetuloa porukkaan, jos näin on! :-)

Muutama cissukupuoliseksi heteroksi itsensä määritellyt vastaaja halusi tuoda esille sellaisia mielipiteitä, että kristillisessä nuorisotoiminnassa pitää opettaa ns. perinteistä avioliittokäsitystä ja että sukupuolen moninaisuutta ei ole olemassakaan. Kyselyyn vastaamisen motivaatio oli heillä ehkä enemmän valistaminen kuin se, mitä me tavoittelimme. Emme kuitenkaan siivonneet heitä pois. Suurin osa em. vastauksista ei kuitenkaan sisältänyt tällaisia kommentteja. Moni cissukupuoliseksi heteroksi itsensä määritellyt vastaaja oli tehnyt teräviä huomioita moninaisuuden huomioimisesta (tai huomiotta jättämisestä) nuorisotoiminnassa.

Perustietoja

Vastaajien ikäjakauma oli seuraavanlainen (suluissa vastaajamäärät):

alle 13 (1)
13 (2)
14 (7)
15 (17)
16 (71)
17 (68)
18 (35)
19 (31)
20 (18)
21 (16)
22-25 (43)
yli 25 (23)

¹ Cissukupuolinen on henkilö, joka kokee syntymässä määritellyn sukupuolensa vastaavan omaa kokemustaan omasta sukupuolestaan.

Alle 18-vuotiaita oli vastaajista siis noin puolet. Eniten oli 16-vuotiaita.

Asuinpaikoikseen vastaajat ilmoittivat nämä:

Sukupuolensa vastaajat määrittivät näin:

nainen (cissukupuolinen) (205)
mies (cissukupuolinen) (50)
muunsukupuolinen (25)
sukupuolijoustava / gender fluid (17)
mies (transsukupuolinen tai transtaustainen) (16)
sukupuoleton (13)
transmaskuliininen (6)
transsukupuolinen (4)
transgender (3)
kaksisukupuolinen (2)
pansukupuolinen (1)
transfeminiininen (1)
sukupuoli-identiteetilleni ei ole omaa sanaa (4)
en määrittele sukupuoli-identiteettiäni (20)
haen itseäni kuvaavaa määritelmää (22)
jokin muu, mikä (4)

Jokin muu .kohtaan vastattiin: **agenderflux**,
gnc/gender non-conforming, **queer** ja **demityttö**

Seksuaalisen suuntautumisensa vastaajat määrittivät näin:

biseksuaali (88)
panseksuaali (59)
lesbo (44)
homoseksuaali (43)
heteroseksuaali (41)
aseksuaali (25)
demiseksuaali (16)
androseksuaali (6)
en määrittele suuntautumistani (44)
haen itseäni kuvaavaa määritelmää (25)
suuntautumiselleni ei ole omaa sanaa (4)
jokin muu, mikä? (11)

Jokin muu -kohdassa vastaajat ilmoittivat suuntautumisikseen **queer (4)**, **polyseksuaali (2)**, **harmaa aseksuaali** ja **abroseksuaali**. Yksi vastaajista kommentoi, ettei tiedä, ja kaksi kertoi seksuaalisesta suuntautumisestaan omin sanoin näin:

"Seurustelen nyt miehen kanssa ja minulla on ollut aiemmin vain naispuolisia kumppaneita. En siltikään vielä koe että olisin miehistä kiinnostunut ryhmänä toisin kuin naisista, pidän vain poikaystävästäni. "Lesbo joka seurustelee miehen kanssa."

"Pidän vain ihmisistä, mutta pojista en ole kiinnostunut. Toisaalta vai tytöt ovat aina olleet katseen kohteena."

Romanttisen suuntautumisensa vastaajat määrittivät tällä lailla:

biromanttinen (73)
panromanttinen (72)
homoromanttinen (68)
heteroromanttinen (43)
aromanttinen (6)
andrromanttinen (6)
femiromanttinen (2)
haen itseäni kuvaavaa määritelmää (20)
romanttisella suuntautumisellani ei ole omaa sanaa (11)
en määrittele romantista suuntautumistani erikseen (68)
en halua kertoa (2)
jokin muu, mikä? (3)

Jokin muu -kohtaan saimme seuraavat vastaukset: **demioromanttinen, polyromanttinen ja queer.**

Uskonyhteisöt

Vastaajien suuri enemmistö, 280 henkilöä, kertoi osallistuneensa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan. Kirkon herätysliikkeiden piiristä oli tullut vastauksia seuraavanlaisesti:

herännäisyys 26 vastausta
lestadiolaisuus 14 vastausta
viides herätysliike 10 vastausta
evangelisuus 4 vastausta
rukoilevaisuus 1 vastaus

Näiden lisäksi yksi eritteli osallistuneensa ev.lut. kirkon sisällä Kansanlähetyksen toimintaan.

Ortodoksikirkon piiristä oli tullut 11 vastausta, katolisesta kirkosta 2.

Helluntaiseurakunnan toimintaan kertoi osallistuneensa 21 vastaajaa, vapaakirkon toimintaan 12. Muihin meidän vaihtoehtoiksi tarjoamiimme yhteisöihin liittyviä vastauksia ei tullut, mutta yksi vastaajista ilmoitti yhteisökseen islamin.

280 ilmoitti käyneensä rippikoulun, joka sisälsi leirin. 24 kertoi käyneensä rippikoulun, joka ei sisältänyt leiriä. 123 oli osallistunut jollekin muulle leirille kuin riparille. Nuorteniltan kertoi osallistuneensa 210 vastaajaa. Isoskoulutuksen oli käynyt 169. Tämän lisäksi oli osallistuttu mm. seuraaviin toimintoihin:

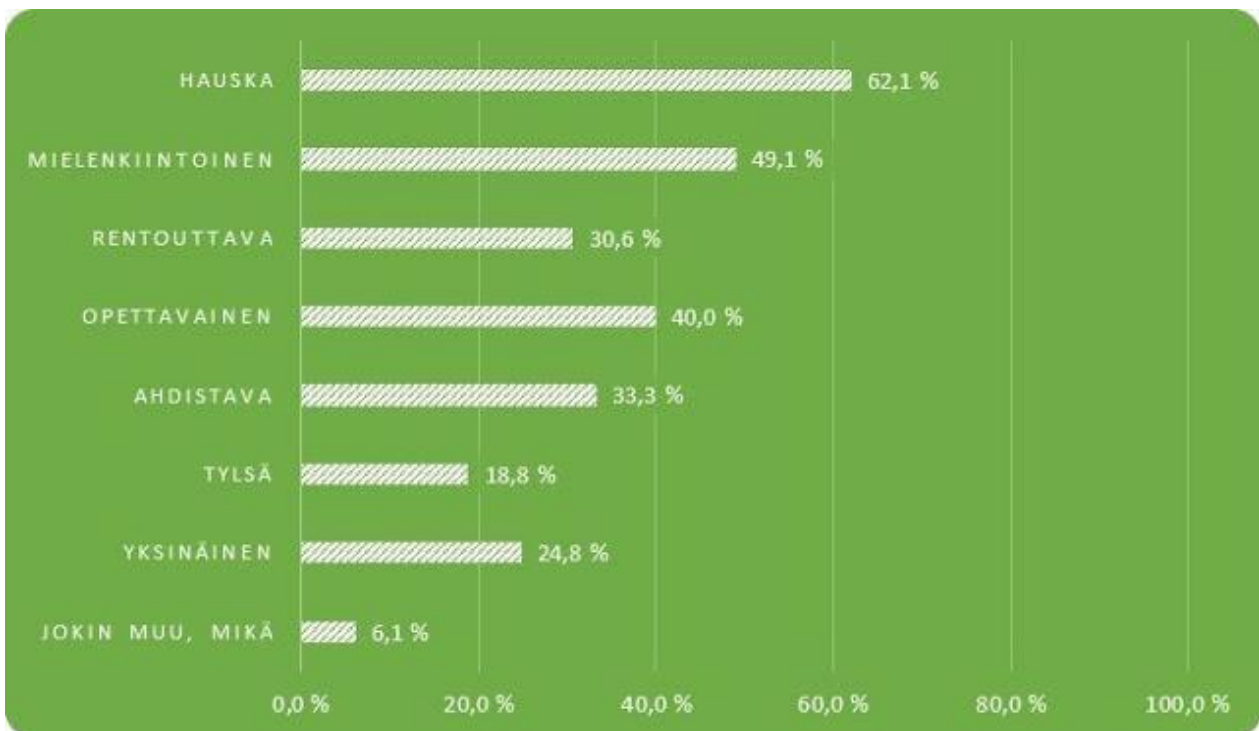
nuorten aikuisten toiminta
messut
gospelkonsertit
seurakuntanuorien musiikkiryhtye
vapaaehtoistoiminta
retket

kristinoppileiri eli kripari
raamikset
ohjaajana toimiminen
Herättäjäjuhlat
Herättäjäyhdistyksen nuorisokokoukset
kerhojen ym. ohjaus
Nuisku
Saapas-kurssi
Maata Näkyvissä -festarit
Fifteen-leiri
erilaiset tiimit

OSA II: ARVIOT

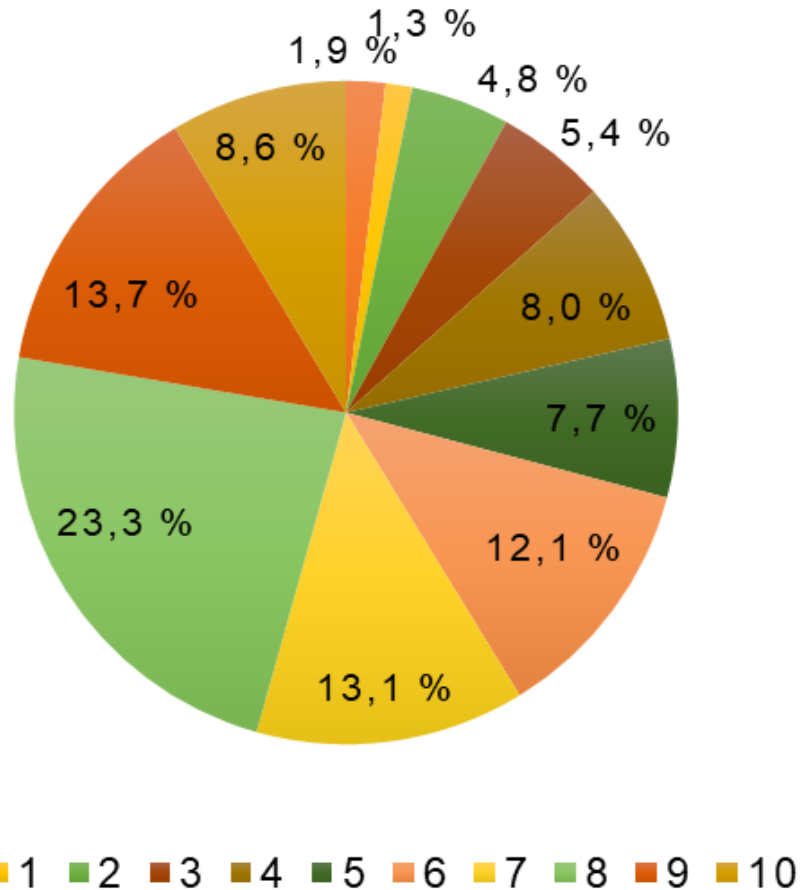
Halusimme tietää, minkälaisilla sanoilla vastaajat kuvaisivat kokemustaan nuorisotoiminnasta. Antamiimme vaihtoehtoihin tuli seuraavanlaisia vastauksia:

Adjektiivi hauska sai siis suurimman suosion. Ahdistavana kokemusta piti kolmasosa vastaajista, yksinäisenä neljäsosa.

Kokemukselle annetut yleisarvosanat jakaantuivat seuraavasti (Lue kaaviota klo 12 kohdalta kellon suuntaan. Kaavio alkaa arvosanalla 0, joita on 1,9 % vastauksista. Yleisin yleisarvosana on 8.):

Arvioita tuli tosiaankin laidasta laitaan. Osa kuvasi kokemustaan omin positiivisin sanoin: lämmin, hyväksyvä, yhteisöllinen, avoin, elämäni parhaimpia viikkoja, oman uskon harrastamista turvallisessa ympäristössä.

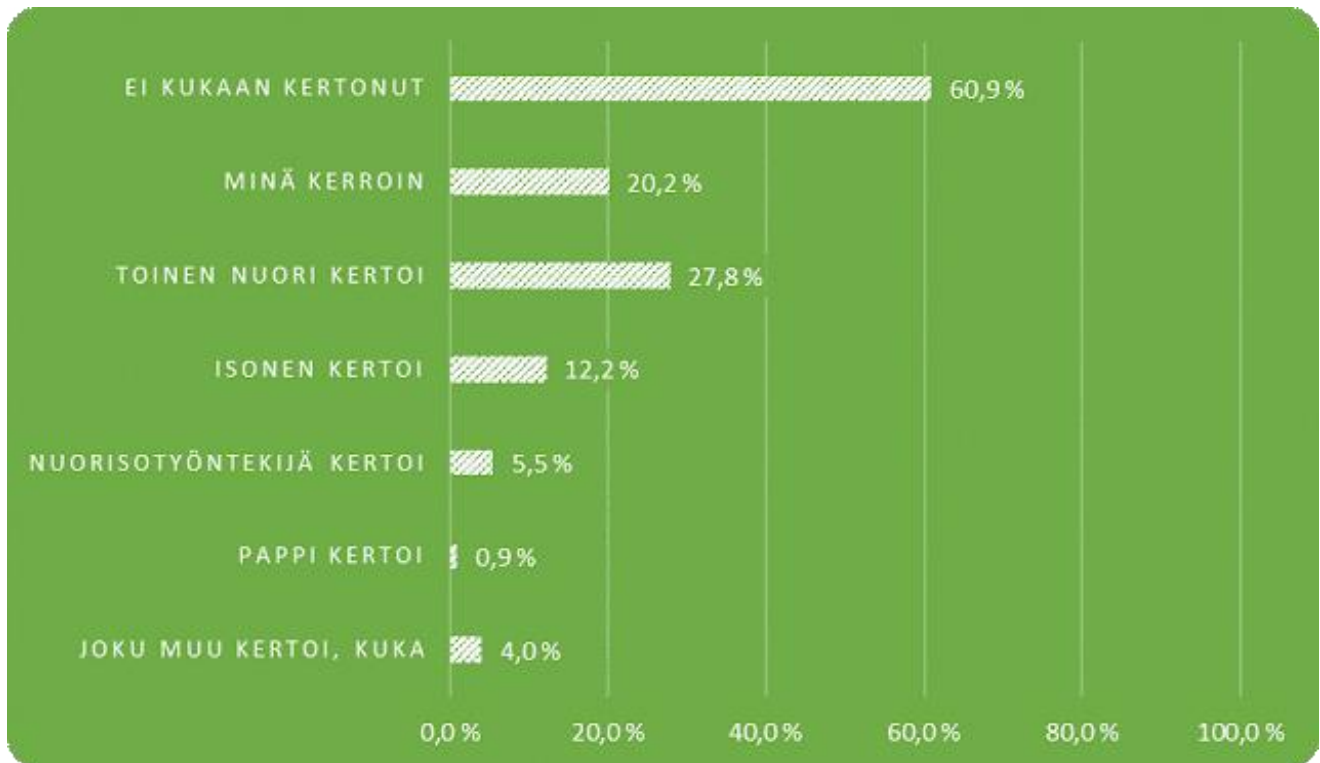
Joillekin kokemus oli melko neutraali tai sisälsi monenlaisia elementtejä. Kokemusta kuvattiin ilmaisuilla keskustelua herättävä, vähän ulkopuolinen, heteronormatiivinen, mitänsanomaton.

Jotkut kuvasivat kokemustaan negatiivisin termein: traumatisoiva, yksinäinen, ahdistava, mielialaa kasaan painava. Eheytysideologiakin mainittiin: "Sain hyvin paljon nuorisotoiminnalta. Tein monia havaintoja ja opin tiettyjä elämänfilosofioita - opin monia asioita. Kuitenkin koin vielä enemmän paha oloa ja ahdistusta, henkistä väkivaltaa. Minut saatiin uskomaan, että oma seksuaalisuuteni on sairaus. Lisäksi, että seksuaalisuudestaan voi parantua "normaaliksi" rukoilemalla. Haavoittuvainen ja itseään etsivä minä uskoikin tämän. Yritin aktiivisesti peittää omia ajatuksiani ja rukouksen avulla parantua, mutta se vain pahensi oloa."

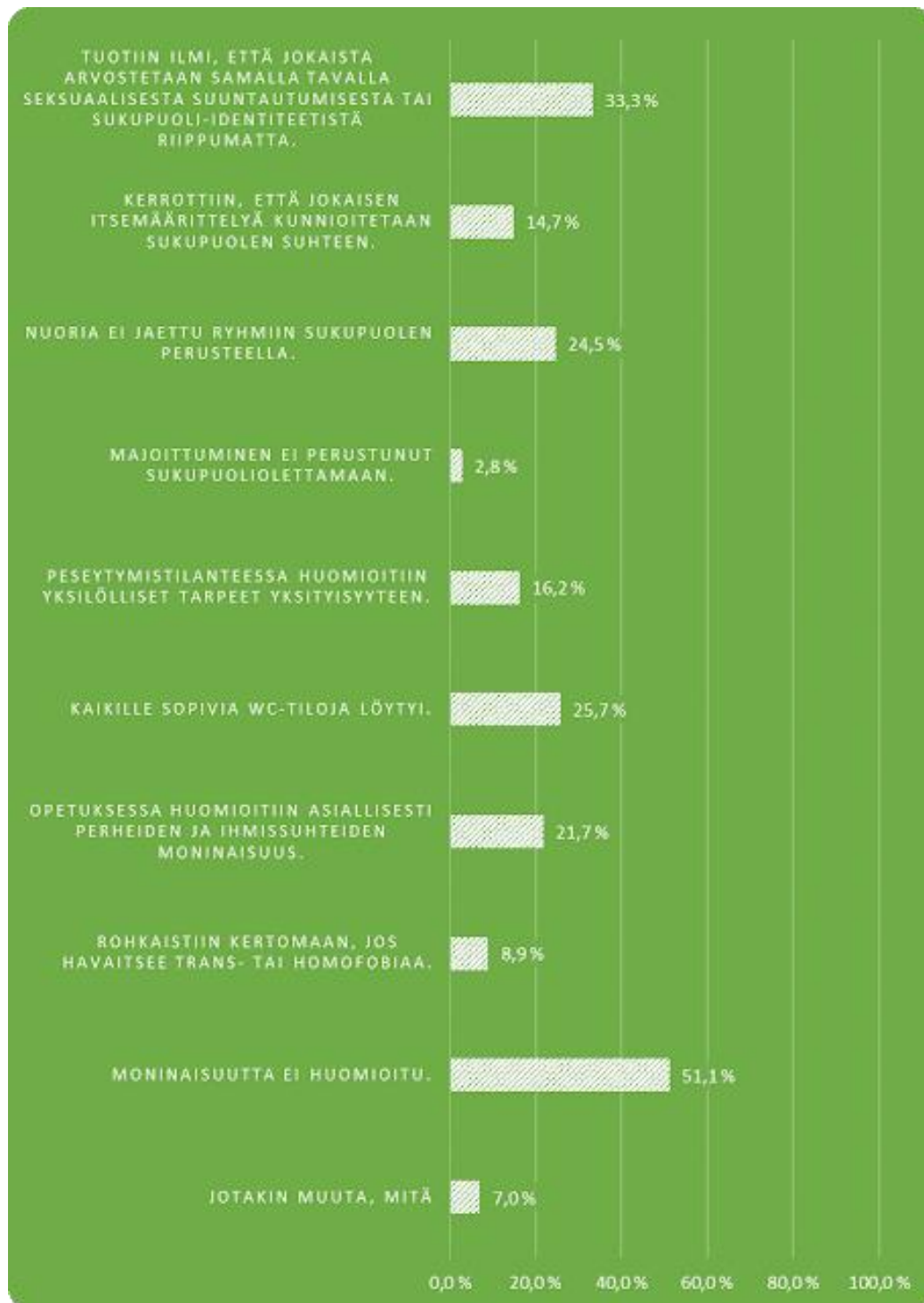
Sateenkaarisensitiivisyys

Halusimme kartoittaa, kuinka sateenkaarisensitiivisenä, avoimena ja turvallisena nuorisotoiminta koettiin. Kysymykseen "Kertoiko joku toimintaan osallistunut kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön?" vastattiin näin:

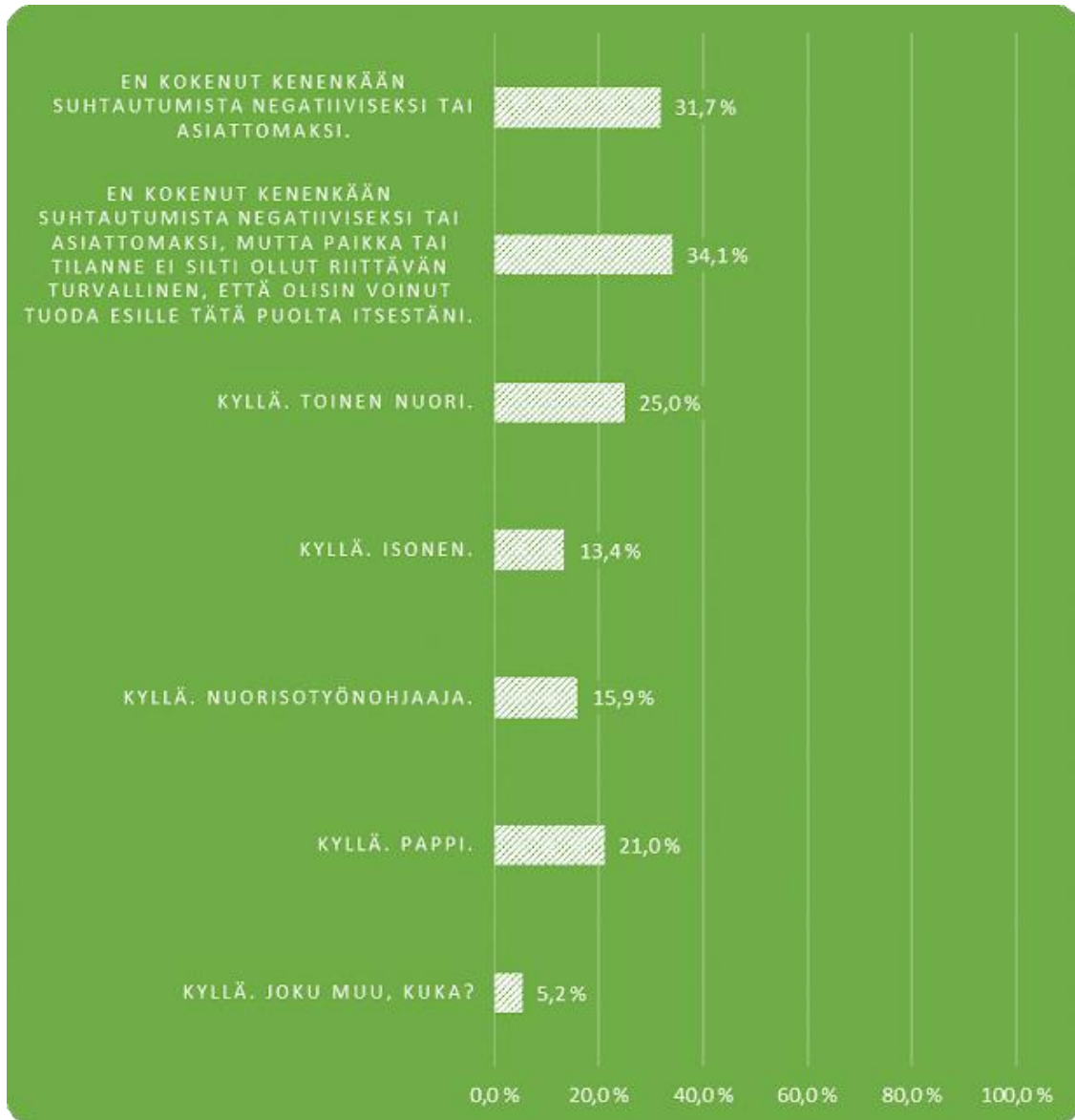

Joku muu -kategoriassa oli mm. sellaisia henkilöitä kuin ulkopuolinen vierailija, apuohjaaja, leirillä puhumassa ollut henkilö. Joku vastasi, että kaikki tiesivät leirin papin elävän samaa sukupuolta olevan kumppanin kanssa, vaikka asiasta ei puhuttu. Yhdessä vastauksessa tulee eheytysideologia esille: "Nuorisotyöntekijä kertoi ennen olevansa homoseksuaali. Hän on ns parantunut homoseksuaalisuudesta joka oli kirkon mukaan sairaus."

Tiedustelimme, kuinka hyvin toiminnassa otettiin huomioon seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus. Vastaukset jakaantuivat näin:

Yli puolet vastauksista siis antoi ymmärtää, ettei moninaisuutta huomioitu. Mutta oliko suhtautuminen epäasiallista? Sitä valaisee paremmin seuraava taulukko, joka kertoo vastauksista kysymykseen: "Koitko, että joku suhtautui negatiivisesti tai asiattomasti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin?"

Joku muu -kategoriaan tuli mm. seuraavanlaisia vastauksia:

“Miltei kaikki muut nuoret, kuin minä”

“Oikeastaan aina moni heittää sitä homoläppää ja toiset haukkuvat toisiaan homoiksi”

“Nuoria leirillä, jossa olin ohjaajana.”

“Kaikki nuoret leirillä ja osa isosista”

“Teologi kesätyöntekijä”

“melko pitkälti jokaikinen ja jos näin ei ollut niin siitä ei ainakaan uskallettu puhua”

“nuorisotyönohjaajat opetusilloissaan toivat ilmi, että "epätyypillinen seksuaalisuus" on sairautta, josta voi parantua. Sinällään ehkä jopa olisi voinut saada tukea "parantumisprosessiin", mutta se olisi ollut vielä kamalampi kokemus.”

“Diakoni/nuoriso-ohjaaja/ohjelmanvetäjä oli hyväksyväinen muiden leiriläisten avoimeen homofobiaa, kun se tuli ilmi ohjelman aikana. Hän käsitteli asian ns. mielipidekysymyksenä, eikä asiana joka vaikuttaisi minun tai jonkun toisen kaapissa olevan nuoren turvallisuudentunteeseen.”

Monet vastaukset kertovat karua kieltä. Haluaisimme nostaa vahvasti esille aikuisten vastuun siitä, että nuorisotoiminta olisi turvallista myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille.

Monilla aikuisilla vastuuntuntoa onkin. Monissa paikoissa asiat näyttävät olevan ihan hyvin. Asioista myös tullaan jatkuvasti tietoisemmiksi.

Sateenkaariyhdistys Malkus teki vuoden 2017 syksyllä kyselyn rippikoulukokemuksista. Kyselyssä oli monia samanlaisia kysymyksiä kuin meillä. Meidän ja Malkuksen kyselyitä ei voida suoraan verrata toisiinsa ja käyttää jonakin mittarina, mutta jotakin viitteitä kehityksestä niistä ehkä saa. Yleisesti ottaen meidän kyselymme luvut näyttävät valoisammilta. Esimerkiksi Malkuksen kyselyssä "moninaisuutta ei huomioitu mitenkään" 71 prosentissa vastauksista, kun meillä prosenttiluku oli 51,1. Malkuksen kyselyyn vastaajista 21% ei kokenut kenenkään rippikoulussa olleen henkilön suhtautumista seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin negatiiviseksi tai asiattomaksi (ilman lisäkommentteja). Meidän kyselyssämme vastaava prosenttiosuus oli 31,7.

Kuva: Norbert Staudt, Pixabay

OSA III: ERI YHTEISÖJEN TOIMINTA

Minkälaisia kommentteja eri uskonyhteisöjen toimintaan osallistuneet nuoret ovat jättäneet? Eroavatko eri yhteisöissä koetut asiat toisistaan? Tarkastelussa ovat lestadiolaiset, herännäiset, viidesläiset, ortodoksit ja helluntailaiset + vapaakirkkolaiset.

Katselemme yhteisöihin liittyviä vastauksia lähinnä kahden kysymyksen ja vapaamuotoisten kommenttien avulla.

Kysymykset olivat:

1. Miten toiminnassa otettiin huomioon seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus?

Annoimme tähän seuraavat vaihtoehdot:

Tuotiin ilmi, että jokaista arvostetaan samalla tavalla seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta.

Kerrottiin, että jokaisen itsemäärittelyä kunnioitetaan sukupuolen suhteen.

Nuoria ei jaettu ryhmiin sukupuolen perusteella.

Majoittuminen ei perustunut sukupuoli-oletukseen.

Peseytymistilanteessa huomioitiin yksilölliset tarpeet yksityisyyteen.

Kaikille sopivia wc-tiloja löytyi.

Opetuksessa huomioitiin asiallisesti perheiden ja ihmissuhteiden moninaisuus.

Rohkaistiin kertomaan, jos havaitsee trans- tai homofobiaa.

Moninaisuutta ei huomioitu.

Jotakin muuta, mitä?

2. Koitko, että joku suhtautui negatiivisesti tai asiattomasti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin?

Vastausvaihtoehdot olivat:

En kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi.

En kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi, mutta paikka tai tilanne ei silti ollut riittävän turvallinen, että olisin voinut tuoda esille tätä puolta itsestäni.

Kyllä. Toinen nuori.

Kyllä. Isonen.

Kyllä. Nuorisotyönohjaaja.

Kyllä. Pappi.

Kyllä. Joku muu, kuka?

Lestadiolaisuus

Lars Levi Laestadius, lestadiolaisuuden isä

Lestadiolaisuuden piiristä saimme 14 vastausta. Emme erotelleet kyselyssä lestadiolaisuuden eri suuntauksia.

Vastaajista 12 ilmoitti, että toiminnassa ei huomioitu seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta. Näistä muutama mainitsi kuitenkin, että peseytymistilanteissa huomioitiin yksilölliset tarpeet yksityisyyteen ja että kaikille sopivia wc-tiloja löytyi. Yksi oli jättänyt vastaamatta koko kysymykseen. Toinen niistä, joka ei ollut rastinut vaihtoehtoamme "moninaisuutta ei huomioitu" ilmoitti, että opetuksessa oli huomioitu asiallisesti perheiden ja ihmissuhteiden moninaisuus.

Yksi vastaaja kertoi omin sanoin moninaisuuden "huomioimisesta": "Eryteisesti lestadiolaisten järjestämällä leireillä suhtautuminen oli jopa vihamielistä."

Kysymykseen negatiivisesta suhtautumisesta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin vastattiin monin tavoin.

Kaksi vastaajaa ei kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi (piste). Neljä vastaajaa ei kokenut suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi, mutta ei kokenut paikkaa tai tilannetta niin turvallisesksi, että olisi voinut tuoda esille tätä puolta itsestään.

Loput vastaajat olivat kokeneet negatiivista tai asiatonta suhtautumista. Toisten nuorten taholta tätä oli kokenut 7, isosten taholta 6, nuorisotyönohjaajan taholta 2, papin taholta 8 nuorta. Yksi kommentoi, että melko pitkälti jokaikinen suhtautui negatiivisesti tai ainakaan muusta ei uskallettu puhua.

Yksi kertoi omin sanoin: *"Seksuaalisuudesta ei edes puhuttu, vain perheenperustamisesta (heteronormatiivisella odotuksella, totta kai)."*

Poimintoja omin sanoin kerrotuista vastausosioista:

"Ei ole ongelmaa"

"Vanhoillislestadiolaisten rippikoululeirillä ja nuortenilloissa ei kovin paljon puhuttu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöistä, mutta silloin kun aihetta sivuttiin, tehtiin hyvin selväksi, että kyse on synnistä. Nykyään useimmiten opetetaan, että homous on ihan ok, vain sen "harjoittaminen" on syntiä. Toisaalta jotkut opettavat, että vaikka olisi homoseksuaalisia ajatuksia, ne menevät ohi kunhan vain ei anna tällaisille kiusauksille valtaa. Homoseksuaaliset ajatuksetkin voivat olla syntiä jos niitä jää ajattelemaan."

"Rippikouluikäisenä en osannut kyseenalaistaa mitään, mitä vanhoillislestadiolaisuudessa opetettiin. Sisäistin hyvin homovastaisen ajatusmaailman, joka aiheutti voimakasta itseinhoa, syyllisyyttä ja häpeää, kun tajusin myöhemmin olevani lesbo. Kun 18-21 -vuotiaana mieltäni seksuaaliseen suuntautumiseeni liittyviä asioita kävin vanhoillislestadiolaisten tapahtumissa, esimerkiksi nuortenilloissa, ahdistuin niissä paljon ja tunsin itseni pahaksi ihmiseksi ja epäonnistuneeksi kun en osannut olla hetero."

"Sittemmin oon jättänyt uskon ja lestayhteisö on jättänyt mut, siis kirjaimellisesti eristänyt ja tuominnut helvettiin. siellä joukossa on satoja, jotka joutuu piilottamaan ittensä kaikista lähimmäisiltä. tällä hetkellä kaapista tulo tuntuu elämäni suurimmalta virheeltä, kun meinaan lentää kotoa pihalle, mutta ehkä se siitä. ja näin yleisesti niin monen lestan mielestä kaikki heterouden ja cis-sukupuolisuuden ulkopuolelta on tietenkin syntiä mutta myös sairasta ja se on mahdollista parantaa saarnaamalla."

Herännäisyys

Herännäisyyden piiristä kyselyymme tuli vastauksia 26 kappaletta.

Seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuus näytti olevan melko hyvin huomioitu herännäisten nuorisotoiminnassa. 25 vastauksessa toiminnassa oli kerrottu, että jokaista arvostetaan samalla tavalla seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta. 17 vastaajalle oli kerrottu, että jokaisen itsemääritystä kunnioitetaan sukupuolen suhteen. 15 vastaajan kokemuksessa nuoria ei jaettu ryhmiin sukupuolen perusteella. Kaksi kertoi, että majoittuminen ei perustunut sukupuoliollettamaan.

Peseytymistilanteen yksityiset tarpeet yksityisyyteen huomioitiin kuudessa vastauksessa. Kaikille sopivia wc-tiloja löytyi 13 vastauksessa. 21 vastaajaa kertoi, että opetuksessa huomioitiin asiallisesti perheiden ja ihmissuhteiden moninaisuus. 9 vastaajaa kertoi, että toiminnassa oli rohkaistu kertomaan, jos havaitsee trans- tai homofobiaa.

Paavo Ruotsalainen, herännäisyyden johtohahmo

Ainoastaan yhdessä vastauksessa ilmaistiin, että moninaisuutta ei huomioitu. Vastaaja oli toisaalta myös ilmoittanut, että vain hän itse suhtautui negatiivisesti tai asiattomasti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin.

Negatiivista tai asiatonta suhtautumista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin oli herännäisten toimintaan osallistuneiden nuorten vastauksissa koettu ainoastaan toisen nuorten taholta. Näitä vastauksia oli kolme. 20 vastaajaa kertoi, ettei kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi (piste). Kaksi vastaajaa ei kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi, mutta ei silti tuntenut tilannetta riittävän turvalliseksi tuodakseen esiin tätä puolta itsestään. Sitten oli se yksi vastaus, jossa oma suhtautuminen koettiin negatiiviseksi tai asiattomaksi. Vastaaja kommentoi: *"Seksuaalinen suuntautuminen on jokaisen oma asia. Ja siitä pitää puhua vain jos se häiritsee."*

Herännäisten toiminnasta kerrottiin omin sanoin mm. tällaista:

"Herättäjä-Yhdistyksen nuorisotyöllä on hyvä malli vähemmistöjen huomioon ottamisessa, ja mielestäni muutkin voisivat ottaa siitä mallia. Olen saanut aina majoittua itselleni sopivissa tiloissa ja käyttää muuta kuin virallista nimeäni. Syrjintää en ole kohdannut, ja rippileirillä oli oppitunti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Tämä oli mielestäni tärkeää, koska kouluissa harvoin annetaan oikeaa ja hyväksyttävää tietoa näistä asioista."

"Körttinuoret ajaa aktiivisesti tasa-arvon asioita."

"Oman kokemukseni mukaan herännäisessä nuorisotyössä ollaan tämän asian suhteen paljon edellä muita herätysliikkeitä ja kirkon yleistä suhtautumista."

Viidesläisyys

Kuvassa Urho Muroma, viidesläisyyden isä

Viidesläisyyden parista kyselyymme tuli 11 vastausta (yksi vastaajista oli kertonut omin sanoin kertonut osallistuneensa Kansanlähetyksen toimintaan, ja niputimme hänet yhteen muiden viidesläisten kanssa). Heistä 9 vastasi, ettei seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta huomioitu toiminnassa. Yksi mainitsi huomioimisesta, mutta huomioiminen tapahtui negatiivisella tavalla. Lisäksi 3 oli ilmoittanut vaihtoehdon "Tuotiin ilmi, että jokaista arvostetaan samalla tavalla seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta" (sen vastauksen ohella, että moninaisuutta ei ollut huomioitu). Yhdessä vastauksessa löytyi kaikille sopivia wc-tiloja. Yksi ilmoitti perheitten ja ihmissuhteiden asiallisesta huomioimisesta opetuksessa.

Entäs sitten suhtautuminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin viidesläisten parissa? Yksi vastaajista ei kokenut kenenkään suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi (piste). Neljä vastaajaa ei kokenut suhtautumista negatiiviseksi tai asiattomaksi, mutta ei silti kokenut riittävää turvallisuutta ollakseen avoin. 7 vastaajaa oli kokenut negatiivista tai asiatonta suhtautumista toisen nuoren taholta, 4 isosen taholta, 5 nuorisotyönohjaajan taholta, 5 papin taholta.

Omin sanoin viidesläisten toimintaan osallistuneet kertoivat mm. tällaista:

"Nytemmin aloitettuani sukupuolenkorjausprosessin olen saanut kuulla mm. että kajoan Jumalan luomistyöhön ja teen väärin jos muokkaan kehoani (eli siis haen minulle elintärkeitä korjaushoitoja)."

"En ole kokenut, että kukaan suhtautuisi negatiivisesti tai asiattomasti kehenkään yksittäiseen ihmiseen tai ryhmään, mutta yleisesti esim. samaa sukupuolta olevien suhteisiin ja avioliittoihin suhtaudutaan torjuvasti."

"Paljon hyvää mutta niin paljon pahaa pinnan alle piilotettuna. Yhteisö hylkäsi kaapista ulostulon jälkeen."

"Viidesläinen herätysliike jossa nuorena kävin, on ottanut virallisen linjan ottamatta kantaa ns ”isoihin kysymyksiin” esim tasa-arvoiseen avioliittolakiin. Tämä on mahdollistanut minulle nuorena turvallisen kasvuympäristön, sillä homoutta ei ole suoraan tuomittu tai tuotu opetuksissa niinkään esiin, mutta kääntöpuolena on ollut se, ettei kenestäkään työntekijästä voinut päätellä mikä heidän kantansa oli homouteen. Näin ollen en koskaan uskaltanut jutella asiasta kenenkään kanssa, vaikka olisin tarvinnut hengellistä tukea."

Lestadiolaisuus, herännäisyys ja viidesläisyys ovat kaikki evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivia herätysliikkeitä - ja kovin erilaisia. Kirkon herätysliikkeistä rukoilevaisuus ja evankelisuus saivat niin vähän vastauksia, että emme ota niitä mukaan tähän osuuteen. Seuraavaksi siirrymmekin sitten evankelis-luterilaisen kirkon ulkopuolelle.

Ortodoksinen kirkko

Kuva: Ortodoksinen tiedotuskeskus
Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous vuonna 2010

Ortodoksien piiristä saimme 11 vastausta. 6 vastaajan kokemuksen mukaan toiminnassa tuotiin ilmi, että kaikkia arvostetaan samalla lailla riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä. 3 vastaajaa kertoi, ettei nuoria jaettu ryhmiin sukupuolen perusteella. Kaksi mainitsi peseytymistilanteitten yksityisten tarpeiden huomioimisen, 4 kaikille sopivat wc-tilat. 4 vastaajaa kertoi, että opetuksessa huomioitiin asiallisesti perheiden ja ihmissuhteiden moninaisuus. Yhden vastaajan mukaan toiminnassa rohkaistiin kertomaan, jos havaitsee homo- tai transfobiaa. 5 vastaajaa ilmoitti, että moninaisuutta ei huomioitu. Yksi jätti kokonaan vastaamatta kysymyksen.

8 vastaajaa ei ollut kokenut kenenkään suhtautumista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin negatiiviseksi tai asiattomaksi (piste). Kaksi ei ollut kokenut negatiivista tai asiattomaa suhtautumista, mutta ei silti tuntenut toimintaa riittävän turvalliseksi tuodakseen tätä puolta itsestään esiin. Yksi oli kokenut negatiivista tai asiattomaa suhtautumista nuorisotyönohjaajan taholta, yksi nuorten taholta leirillä, jossa oli itse ohjaajana.

Vapaamuotoisia kommentteja tuli ortodoksisen kirkon toimintaan osallistuneilta aika vähän, tässä niistä muutama:

"Kristinoppileirin seksuaalivalistuksessa puhuttiin avoimesti ja positiivisesti seksuaalivähemmistöistä."

"Luterilaisten nuorisotoiminta on valtavasti jäljessä näissä asioissa. Ortodoksisen kirkon nuorten piirit ovat paljon vastaanottavammat sateenkaarinuoria kohtaan."

"Olen osallistunut Ortodoksisen opiskelijaliiton tapahtumaan, missä kävimme isolla porukalla Helsingissä ja mukana oli yksi sateenkaaripari. Muistan että kaikki suhtautuivat täysin luontevasti tähän pariskuntaan."

Helluntailaisuus ja Vapaakirkko

Niputamme helluntailaisuuden ja Suomen vapaakirkon tässä yhteen sen takia, että niissä on paljon samaa, ja monet vastaajamme ilmoittivat osallistuneensa molempien toimintaan.

Kuva: Living Gospel Church Rio

Saimme yhteensä 27 vastausta helluntailaisuuden ja Vapaakirkon piiristä. 11 vastaajaa oli osallistunut sekä jonkin helluntaiseurakunnan että Vapaakirkon toimintaan. Evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan oli osallistunut 16.

Suurin osa vastaajista, kaikkiaan 16, oli sitä mieltä, että toiminnassa ei huomioitu seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta. 4:n mukaan toiminnassa tuotiin ilmi, että kaikkia arvostetaan samalla lailla seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä huolimatta. 4 huomioi, että kaikille sopivia wc-tiloja löytyi. 3 mainitsi, ettei nuoria jaettu ryhmiin sukupuolen perusteella. Kolme havaintoa oli myös siitä, että kaikkien yksilölliset peseytymistarpeet huomioitiin. Perheiden ja ihmissuhteiden moninaisuuden huomioimisen opetuksessa oli bongannut kaksi, ja kahden mukaan toiminnassa kerrottiin, että jokaisen itsemäärättyä sukupuolen suhteen kunnioitetaan. Yhtä oli rohkaistu kertomaan homo- tai transfobiasta.

Vastaajista kaksi ei ollut kokenut kenenkään suhtautumista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin negatiiviseksi tai asiattomaksi (piste). Yhdeksän ei ollut kokenut asiattonta suhtautumista, mutta ei kokenut tilannetta tai paikkaa kuitenkaan riittävän turvalliseksi, jotta olisi voinut tuoda esille tätä puolta itsestään. Asiatonta tai negatiivista käytöstä oli koettu toisen nuoren taholta (10 vastausta), isosen taholta (5 vastausta), nuorisotyöntekijän taholta (9 vastausta) ja papin taholta (11 vastausta).

Omin sanoin toimintaa kommentoitiin näin:

"Moninaisuutta ei vaan huomioitu tai tuotu ollenkaan esille. Eri "rodut" huomioitiin, mutta sukupuoli ja suuntautuminen jäivät unholaan, ihan kuin muita kuin cis-sukupuolisia heteroita ei olisi ollut lainkaan."

"Helluntaiseurakunnilla on yleisesti hyvin vanhahtava käsitys sukupuolesta ja seksuaalisuudesta, ja tätä pääsi todistamaan nuortenilloissa ainakin kerran kuukaudessa kun aiheeksi tuli "maailman moraalittomuudet" ym vastaavat. Vasta siirtyessäni ev. lut. kirkon toiminnan pariin ollessani 17 - vuotias, koin vihdoinkin olevani hyväksyty."

"Yleisesti olen aina nauttinut kirkon/yhteisön nuorisotoiminnasta, eikä seksuaali-identiteettini piilottelu koskaan varsinaisesti vaivannut minua. Epätasa-arvon tai identiteettini vähättelyn tunne liittyy muistoissani suurempaan yhteisöön ja sen jäseniin, jotka eivät olleet mukana nuorisotoiminnassa edes aikuisrooleissa. Tämä yhteisön yleinen paine vaikutti kuitenkin minuun, ja mahdollisesti muihinkin nuoriin, ja sai vaikenemaan normista eriävistä identiteetistä. Itse ainakaan en koskaan pelännyt, että nuorisotoiminnan kaverit/aikuiset olisivat "hylänneet" minut, jos olisin avautunut seksuaali-identiteetistäni, mutta uskon edelleen, että yhteisömme kokonaisuutena ei hyväksyisi sitä lainkaan."

"Hellareilla on semmoinen hiljainen koodi, että kaikki ovat heteroita ja mitään muuta ei sitten saakkaan olla. Tai saa olla, mutta sitä suuntausta ei saa harjoittaa. Ei niistä asioista puhuttu julkisesti. Kaikki, jotka omaavat lukutaidon osaavat kyllä raamatusta löytää ne tekstit, missä homous kielletään. Siellä on sellainen hiljainen konsensus, että homous ei ole Ok, mutta ei sitä kuuluteta. Sellaista vaihtoehtoa ei ole missä voisi elää avoimesti homosuhteissa ja olla helluntailainen."

OSA IV: EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON NUORISOTOIMINTA

Nuorisotoimintakyselyymme vastanneista nuorista valtaosa (235) ilmoitti osallistuneensa pelkästään ihan tavalliseen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan tai ainakin vastaukset koskivat sitä.

Annetaan ääni näille nuorille heidän jättämiensä vapaamuotoisten kommenttien valossa.

Positiivista!

Monelle nuoristoiminta on ollut hyvä ja rakentava kokemus.

"Olen etuoikeutettu kun olen saanut kasvaa seurakunnassa, jonne jokainen saa tulla omana itsenään. Kotiseurakunnassani on vuosien aikana tehty paljon töitä sen eteen, ettei nuorisotyössä kenenkään tarvitse

jäädä yksin ja kaikki nuoret kohdataan yksilöinä. Tämän vuoksi olen jäänyt seurakuntaan mukaan ja toimin aktiivisesti vapaaehtoisena nuoressa seurakunnassa. Oma identiteettini on rakentunut vahvasti seurakunnan kautta."

"Omat kokemukseni seksuaalivähemmistöön kuulumisesta ja kirkon toiminnasta ovat onneksi positiivisia. Kävin riparin silloisen tyttöystäväni kanssa, ja aikuisille sekä isosille (ja kaikille muille leiriläisille) asia vaikutti olevan tosi ok. Isoskoulutuksessa syntyi pari tyttöparia, eikä heitä kohdeltu mitenkään eri tavalla kuin muita (seurustelevia) nuoria."

"kanttorimme vihon kannessa oleva Setan tarra loi turvallisuudentunnetta ja hyvää mieltä"

"Seurakuntani on todella avoin ja suvaitsevainen kaikkia nuoria kohtaan. Toiminnassa on mukana useita seksuaalivähemmistöjen edustajia, jotka ovat tulleet kaapista."

"Itse olen ollut erittäin tyytyväinen kokemuksiini. Paikallinen seurakuntani on erittäin liberaali ja ottanut minut vastaan hyvin. Kaikki ovat olleet kunnioittavia ja tukevia ja seurakunta oli ystäväpiirini ulkopuolella ensimmäinen paikka, jossa uskalsin olla vapaasti oma itseni sukupuoli ja seksuaali-identiteetiltäni. Olen ylpeä miten hyvin seurakunnassani kohdellaan sateenkaarinuoria."

Monet seurakunnat ja toimijat ansaitsevat tässä kohtaa ison kiitoksen! Kiitos että välitätte. Kiitos että haluatte toivottaa kaikki aidosti tervetulleiksi. Kiitos että näette ja kohtaatte. Kiitos että tuette nuoria näitten herkkien kysymysten äärellä.

Kuvassa pääkaupunkiseudun seurakuntien rekka, Helsinki Pride 2018 (Ranneliike)

Vähemmän positiivista

Valitettavasti kaikilla ei ole ollut näin hyviä kokemuksia. Jotkut olivat tulleet satutetuiksi.

"Kun kysyin papilta, miksi meillä ei seksuaalisuudesta puhuttaessa puhuta ollenkaan homoista ja lesboista, pappi naurahti ja sanoi, että kyllähän niitä sellaisiakin on, mutta ne eivät nyt tähän asiaan liity. Ja että

homoseksuaalisuutta ei pitäisi toteuttaa. Kun kerroin papille, että minua on kiusattu, koska olen lesbo, pappi totesi minulle, että suurin osa ihmisen kärsimyksestä on itseaiheutettua. Minulle jäi sellainen mielikuva, että papin mielestä kiusaaminen oli minulle ihan oikein."

"Sain kokea homottelua ja transuttelua. Olin usein yksin ja ryhmätehtävä olivat kauheita, sillä kukaan ei halunnut olla parini tai ryhmässäni"

"Olin hyvä, kiltti ja ahkera ihminen - aidosti kiinnostunut toimimaan kirkossa - mutta minut sysättiin kylmästi yhteisön ulkopuolelle seksuaalisen suuntautumiseni takia. Toivon syvästi, ettei kukaan nuori joudu enää koskaan kokemaan sellaista."

"Koin paljon mahtavia ja elämäni muuttavia kokemuksia seurakunta-ajoilta. Pelkäsin, että menettäisin ne muistot jos eroan. Toisaalta aina vain ajatuksiini palasi ne satuttavat ajatukset, jotka varjostivat hyviäkin muistoja. En ollut koskaan ymmärtänyt miksi ihmiset eivät lähde väkivaltaisista parisuhteista jos heitä kerran satutetaan? Nyt kuitenkin ymmärrän koska niin minusta tuntui. Koitin kerätä voimia eroamiseen pitkään, kunnes onnistuin. Olen päätöksestä ylpeä. En kuitenkaan koe enää kaunaa kirkkoa kohtaan - vain minua satuttaneita ihmisiä kohtaan. Valitettavasti en voi jakaa samaa yhteisöä sellaisten ihmisten kanssa, vaikka mukaan mahtuu enemmistö hyviä ihmisiä."

Satutetuksi tai ainakin epävarmaksi voi tulla, vaikka mitään kovin dramaattista ei tapahtuisikaan.

"Työntekijämme olivat näennäisesti mukavia ja erilaisuutta hyväksyviä, mutta kuitenkin saivat sellaisen olon puheillaan että tunsin olevani todella virheellinen ja huono. Myös mitä vanhemmaksi tulin huomasin kuinka sovinnittisia he olivat ja homofobisia. Sukupuolivähemmistöjä ei heistä ole olemassakaan."

"Missään ei otettu millään tavalla huomioon vähemmistöjä, ja tämä teki esim suihkussa käynnin vaikeaksi yleisissä tiloissa."

"Sitten keskustelimme erään toisen leiriläisen kanssa juurikin sukupuolivähemmistöistä ja meidän seksuaalisuuntautumisesta (hän homoseksuaali ja minä pan) niin keskustelimme ihan normaalisti ja muodenkin siinä ympärillä olleiden kanssa niin papilta tuli pahoja katseita ja se ei tuntunut kivalta."

"Kukaan työntekijöistä ei ainakaan avoimesti osoittanut hyväksyntää, ja joidenkin tiesin suhtautuvan negatiivisesti. Nuorissa oli useita hyväksyvästi suhtautuvia, mutta en tuntenut ketään joka olisi tullut kaapista. Uskalsin puhua monien kristillisten piirien hlbt-vastaisuudesta, joka minua silloin kovasti ahdisti, vain yhden työntekijän (papin) kanssa. Olisin kaivannut hyväksyviä seurakunnan nuorisotyöntekijöitä, joiden kanssa keskustella seksuaali-identiteettiini liittyvistä huolistani ja ahdistuksestani."

Positiivisen puolella kuitenkin

Joidenkin kohdalla huonot kokemukset tai tunne siitä, että ei ole hyväksytty tai nähty omana itsenään, johtivat kirkosta eroamiseen. Monien ikäviä kokemuksia tai havaintoja tasapainotti kuitenkin se hyvä, mitä he havaitsivat.

"Isonen esitti homofobisia kommentteja, mutta fiksu pappi palautti hänet nopeasti ruotuun."

"Joskus kuulin kaverilta, että oli huomannut erään aikuisen suhtautuvan hieman nihkeästi mitä tulee tasa-arvoiseen avioliittolakiin. Eräs toinen seurakuntamme nuorisopastori kuitenkin edusti paikallislehdessä avioliittolain puolesta."

"Kaikkine pienine virheineen kokemukseni on silti ollut positiivinen ja X:n seurakunnasta on tullut suuri ja korvaamaton osa elämääni. Aikuiset kuten ohjaajat ja papit ovat aina olleet hyvin ymmärtäväisiä."

"meillä on pappi kirkossa, joka puhui negatiiviseen sävyyn homoista ja lesboista ja sanoi, että siitä ei pitäisi puhua ääneen. ja tältä kyseiseltä papilta kuuli usein homofobisia asioita, mutta koska hän jäi eläkkeelle, en tiedä onko hän mahdollisesti muuttunut. mutta yleisesti ottaen koen oman kirkkoni ja nuorisotoiminnan lämpimäksi. ja mieleen on jäänyt yksi nuorisotyönohjaaja joka usein rukoili mun puolesta, ja hän tuki mua todella paljon eikä välittänyt kenestä tykkää ja hän on yksi iso syy miksi mulla on edelleen toivoa uskoon ja kirkkoon. joten mun kokemus on pohjimmiltaan ihan superhyvä ja oon tosi kiitollinen siitä."

Isosena

Jotkut pyrkivät isosina vaikuttamaan sateenkaarinuorten kohtaamiseen.

"Itse olen isosena korostanut, jos on tullu pikkuisten kanssa puheeksi esimerkiksi Raamatun suhtautuminen homouteen ym., että Raamattu kuitenkin kulttuuriin ja aikaan sidonnainen ihmisten tuotos, tätä eivät leiriohjaajat tai papit myöskään kyseenalaistaneet, eli ylipäättään omilla leireillä ollut positiivinen ilmapiiri :)"

"En vielä rippikoulussa tiennyt itsestäni mutta isosena ollessa paljon selkeni ja nyt kerron nuoremmille mielelläni asiasta, vaikka tiedän, että useimmille se on vierasta. Kerron ja selitän, koska haluan, että he pystyvät jatkossa suhtautumaan asiaan ymmärtäväisemmin ja hyväksyvämmiin. Toivon, että he oppivat, että se ettei asia ole heille oleellinen ei tarkoita ettei asia ole muille tärkeä. Puhun asiasta myös, koska tahdon, että seurakunnan työntekijät, etenkin vanhemmat, hyväksyvät sen, etteivät kaikki seurakuntalaiset ole mustavalkoisia."

Isoskoulutuksen käyminen ei kuitenkaan aina tuntunut hyvältä tai turvalliselta.

"isosille ei annettu minkäänlaista valmiutta kohdata sateenkaarinuoria"

"Omassa seurakunnassani koin nuorisopappien ja nuorisotyöntekijöiden suhtautuvan asioihin avoimesti. Sen sijaan muu seurakunnan henkilökunta ja etenkin kirkkoherra olivat hyvin ahdasmielisiä. Tämän takia en kokenut sopivani joukkoon ja päädyin keskeyttämään isoskoulutuksen. En kestänyt elää yhteisössä jatkuvassa paljastumisen pelossa."

Koulutuksen suuntaan esitettiin myös toiveita.

"Nuorten keskuudessa on ollut aika yleistä se, että heitetään välillä ronskiakin homoläppää vaikkapa riparin sketseissä. Kaverit tuntien tiedän, että huumori on aidosti vilpittöä, eivätkä he todellakaan halua syrjiä ketään. Itseäni tämä ei ole haitannut, mutta olen huomannut, että kaikki eivät yksinkertaisesti tajua tai tiedosta sitä, miten loukkaavalta vitsailu voi vaikkapa transsukupuolisesta tuntua." -- "Tätä asiaa voisi ainakin isoskoulutuksessa erikseen painottaa."

Näkyvä vai näkymätön?

Näkyvissä olemiseen ja näkymättömyyteen tuovat valoa kommentit, jotka liittyvät nuorisotoiminnan binäärisyyteen ja heteronormatiivisuuteen.

"Mieleen jäi erityisesti rippikoululeirillä eräs ryhmätehtävä. Leiri jaettiin sukupuolen mukaan kahtia poikiin ja tyttöihin. Tytöt menivät omaan tilaan piirtämään kuvaa ja kuvailemaan unelmien poikaystävää, pojat tekivät saman unelmien tyttöystävästä omassa ryhmässään. Tuntui aivan uskomattoman typerältä ja turhalta istua lesbona muiden tyttöjen seassa pohtimassa unelmien poikaystävää. Tilanne ei sinänsä ollut nöyryyttävä tai ahdistava, useat tiesivät minun olevan lesbo. Tuntui vaan todella typerälle ja uskomattomalle, kuinka ajattelematon ja epähuomioiva tehtävä oli kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan."

"Meidän piti riparilla jakautua tytöt ja pojat eri ryhmiin, joissa sitten tyttöjen piti kasata parhaita poikaystävän ominaisuuksia ylös ja poikien tyttöystävän ominaisuuksia. En uskaltanut sanoa tilanteessa mitään, olin vielä liian ujo ja hämmentynyt tilanteesta."

"Muu sukupuolittava ja stereotyyppisen heteronormatiivinen mieleen jäänyt tilanne oli "Tuu mun vaimoksein" riparilaulun laulaminen. Tyttöjen käskettiin laulaa mieheksein."

"Ja miksi kaikki WC:t ei voi olla sukupuolineutraaleja? Tätä asiaa en ole koskaan ymmärtänyt."

"Sateenkaariväkeä ei mainittu missään vaiheessa osallistuessani rippileirille. Heteronormatiivisuus oli kuitenkin kaikessa läsnä, sillä meidät jaettiin tiukasti tyttöihin ja poikiin ja puhuttiin myös naisten ja miesten asemasta kristinuskossa. Kuten sanoin, sateenkaariväkeä ei mainittu eikä siten myös halveerattu tms., mutta ei meillä myös ollut tilaa missään, sillä emme mitään ilmeisemmin olleet olemassa ollenkaan."

"Eli mulla oli pelkästään poika puolisia ystäviä (itse tyttö) samalla rippileirillä kanssani ja toivoimme toki että olisimme majoittuneet samaan huoneeseen, niinkuin olemme aikaisemminkin yökyläilleet toistemme luona ja ollaan ihan vaan kavereita niin alkoi sellanen kamala nipotus ja valitus oikeasti jopa pelottavan tosissaan papin ja isosten ja nuorisotyöohjaajan puolesta että ei todellakaan voida olla samassa huoneessa :("

Hankalan aiheen kohdalla voidaan päättää yksinkertaisesti olla puhumatta mitään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Puhumattomuus tai liian vähäinen asioiden käsittely koettiin kuitenkin ongelmaksi.

"Koin että riparilla sekä sen jälkeen isokoulutuksessa näihin teemoihin suhtauduttiin periaatteessa positiivisesti ja avoimesti, mutta mielestäni niitä oltaisiin voitu käsitellä huomattavasti enemmän. Binäärinen sukupuolijako oli joissain asioissa aika vahvasti läsnä, ja tätä olisi voinut kehittää."

"Seksuaali tai sukupuoli vähemmistöistä ei keskusteltu lainkaan. Selvästi asiaan ei haluttu ottaa kantaa joten tilanteista tuli epävarmoja."

"Pidän hieman outona kun rippileirillä ei käsitelty mitenkään sukupuolia tai seksuaalisuutta."

Myös aseksuaali nuori olisi kaivannut näkyvyyttä.

"Homoseksuaalisuudesta ei puhuttu paljoa, mutta oletus tuntui olevan, että se on okei ja hyväksyttävää. Myöskään avioliittoon odottamista ei opetettu, joskin koin että olisi ollut hienoa kuulla että on myös okei odottaa tai olla haluamatta seksiä."

Yksi nuorista ei halunnut tulla näkyväksi sellaisena kuin hänet helposti nähdään.

"Mielestäni nykyään kaikki tämä vouhotus vähemmistöistä on mennyt liian pitkälle. On toki tärkeää saada kaikki ihmiset ymmärtämään erilaisuuden fantastisuuden, mutta liika on liikaa. On myös mielestäni nöyryyttävää tulla kohdatuksi "erityishuomiota tarvitsevana" tai monen mielestä "huomiota hakevana" ihmisenä, jos kohdattavat tietävät minun kuuluvani vähemmistö ryhmään. Tämän takia en usein kehtaa tuoda esiin kaikkia puoliani. Kehtaaminen ei siis riipu siitä, että minua ei arvostettaisi tai esimerkiksi kiusattaisiin vaan siitä, että ihmiset alkavat varomaan asioita joita tekee tai sanoo seurassani, etten vaan pahoittaisi mieltäni tai loukkaantuisi. Tämä taas laittaa minut eri asemaan ja vaikeuttaa ryhmässä toimimista."

Kuva Lahti Pride -tapahtumasta 2018

OSA V: NUORTEN TOIVEITA

Hankkeemme tekemän nuorisokyselyn esittely lähenee loppuaan. Haluaisimme tuoda vielä esiin asioita, joita nuoret ovat toivoneet. Saimme valtavasti vastauksia seuraavaan kysymykseemme: "Mitä yhteisösi aikuisen pitäisi tehdä, sanoa tai minkälainen hänen pitäisi olla, että uskaltaisit kertoa hänelle avoimesti seksuaalisesta suuntautumisestasi tai sukupuoli-identiteetistäsi?"

Monissa vastauksissa esiintyi paljon samoja ominaisuuksia. Aikuisen tulisi olla mm.

ystävällinen
turvallinen
vastaanottava
kuunteleva
kannustava
hyväksyvä
avoin
rento
helposti lähestyttävä
empaattinen
avarakatseinen
rakastava
oma itsensä
rehellinen
suvaitseva
ennakkoluuloton
luotettava
ymmärtäväinen
valmis keskustelemaan
rohkaiseva
tukeva
tietävä
lämmin
joustava
huumorintajuinen
tasa-arvoinen
rauhallinen
sellainen joka ei kerro muille

Tällaisia ominaisuuksia varmasti me kaikki kaipaamme kuuntelijalta.

Jotain lisää kuitenkin

Vähemmistöön kuulumisen kysymykset voivat kuitenkin olla sellaisia, että pelkät hyvän kuuntelijan ominaisuudet eivät välttämättä saa nuorta luottamaan.

Moni toivoikin jotain vielä lisää. Lukuisissa vastauksissa esitettiin, että aikuinen ilmaisisi selkeästi hyväksyvänsä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt.

"Jos hän itse sanoisi, että on ok olla muutakin kuin hetero."

"Asiaa auttaa paljon se, jos hän esim. puhuu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä myönteiseen sävyyn ja huomioi kaikenlaiset ihmiset."

"jos muut ottavat asian esille, on siitä helpompaa myös itse puhua"

"tuoda esiin muitakin "mahdollisuuksia" kuin cishetero, koska kun siitä ei koskaan puhuta ääneen eikä kukaan ikinä mainitse muuta kuin cisheterot niin ei uskalla sanoa itsekään muuta yhteisössä joka muuten on tärkein."

"Puhuisi kaikista kuin itsestään tai tutusta eikä kuin niistä maagisista vähemmistö homoista joita esiintyy vain täydenkuun aikaan kukkulan laella. Sillä change are siinä huoneessa on sateenkaari nuoria ja meistä tuntuu että meidän eteen piirretään ympyrä emmekä kuulu sen sisälle."

"Ohjaajien olisi hyvä tuoda asiaa aktiivisemmin esille. Tällä en tarkoita perinteistä puhetta siten, että erikseen mainittaisiin, että "myös homous on ihan tavallinen asia ja kaikki ovat yhtä arvokkaita". Mielestäni parempi keino olisi sisällyttää asia epäsuorasti (mutta kuitenkin näkyvästi) toiminnan "normaaliin" agendaan, jolloin seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen koettaisiin helpommin arkisena asiana, ei erikseen mainittuna huomiona."

Käytännön neuvoja

Vastauksista saa ihan käytännön neuvoja arkiseen kohtaamiseen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen:

"Pride-symboleiden päällä pitäminen (ihan ally-lippu on jo paljon parempi kuin se ettei ole mitään), korjata vääriä sanomisia (joku muu sanoo jotain seksististä/syrjivää ja aikuinen korjaa)"

"hän ei kysyisi esim. tytöltä onko hänellä nimenomaan poikaystävä. olisi luontevampaa kertoa jos mainitsisi muutkin sukupuolet"

"Meille sanottiin mm. "Jokaisella lapsella on oikeus äitiin ja isään" jonka voisi korvata sanalla vanhemmat."

"Ei saisi puhuessaan olettaa että kaikki ovat heteroita. Kun puhutaan vaikkapa rakkaudesta, voisi joskus nostaa tarinoiden esimerkeissä esiin vaikkapa Millan ja Miian parisuhde tai esim. perhe, jossa on kaksi äitiä."

"ei kertoa miten ihminen on luotu vain naiseksi ja mieheksi"

"sukupuolineutraalit vessat"

"Mieltä mm. vitsinsä/huumorin leirillä, ettei heitä homo/transfobisia vitsejä vaikkei olisi heitä mitään vastaan."

"pitää esim. sateenkaariranneketta tai -pinssiä"

"Esimerkiksi majoitusohjeissa olisi hyvä heti tulla esille, että saa mennä mihin majoitukseen itse kokee kuuluvansa."

"Puuttua leiriläisten homofobisiin asenteisiin - pyytää nuoria perustelevaan, miksi he eivät esim. haluaisi ystäväkseen muita kuin heteroita"

"hänellä tulisi olla koulutusta syrjinnän ehkäisyyn"

Jotkut kaipasivat aktiivista rohkaisua tulla juttelemaan.

"Aikuisen tulisi kertoa avoimesti ajatuksistaan ja jopa kehottaa tulemaan puhumaan, jos kokee että oman seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin suhteen saattaisi olla ristiriitaa uskon kanssa."

"tuoda oman välittämisen ja halun auttaa esille sanoin ja teoin, muutenkin kuin vain "aina saa tulla puhumaan" -lauseella. Välillä voisi jopa kysyä, että miten menee."

En hyväksy asiaa, mutta hyväksyn teidät ihmisinä....?

Ymmärrystä riitti välillä niillekin aikuisille, jotka eivät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä pysty hyväksymään. Jotkut toiveet olivat enemmän heille suunnattuja.

"Tuoda ilmi että hän ei tuomitse näiden asioiden perusteella ihmistä ja, vaikka ei näiden olemassaoloon uskoisikaan/kokisi sen jollain tapaa vääräksi, osaisi silti suhtautua ymmärtävästi ja asiallisesti"

"Ei ainakaan pilkata seksuaalivähemmistöjä"

Suurimmalle osalle "ei-hyväksyvä mutta hyväksyvä" linja ei kuitenkaan riittäisi.

"Ei sitä perinteistä "En hyväksy sitä asiaa, mutta hyväksyn heidät ihmisenä", koska se ei rohkaise olemaan avoin."

"Vapautua arvokonservatiivisuudestaan"

"Pitäisi selkeästi sanallisesti ääneen ilmaista, että hän on vähemmistöjen puolella - pelkkä pään sisällä ajattelu ei riitä. Syvempi ymmärrys siihen, ettei homous/transihmisyys ole synti ja miksi, tai vaihtoehtoisesti täysi avoimuus haluta ymmärtää ja lisätä omaa tietoaan."

"kertoisi kannattavansa sateenkaariparien vihkimistä"

Kaapista ulos!

Jotkut kaipasivat esimerkkiä ja lisäturvaa.

"Lisäturvaa toisi myös, jos aikuinen itse olisi sateenkaari-ihminen."

"Näyttää esimerkkiä. Olisi hyvä, että sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus tulisi jotenkin ylhäältä päin ilmi; esimerkiksi isokset tai jopa pappi ainakin puhuisivat asiasta, ehkä jopa omasta hetero-normista poikkeavasta seksuaalisuudestaan."

Kurkistetaan tässä vaiheessa kyselyn toiseen kohtaan. Tiedustelimme, kertoiko joku toimintaan osallistunut kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Vastaukset jakaantuivat näin:

ei kukaan kertonut (200)
minä kerroin (66)
toinen nuori kertoi (91)
isonen kertoi (40)
nuorisotyöntekijä kertoi (18)
pappi kertoi (3)
joku muu kertoi, kuka (13)

Nämä sateenkaari-ihmisyydestään avoimet nuorisotyöntekijät ja papit tulivat lähes kaikki evankelis-luterilaisesta kirkosta, yksi ortodoksikirkosta. Joskus paikalle oli pyydetty ulkopuolinen sateenkaari-ihminen. Kaksi papeista oli herännäisyyden eli körttiläisyyden parista. Kiitos, körtit! :-)

Kuvassa Venny Soldan-Brofeltin maalaus Heränneistä (1898)

Osa kyselyymme vastanneista nuorista ei uskaltaisi kertoa kuulumisestaan seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Tai ainakin se vaatisi ison harppauksen.

"Kasvuympäristössäni, jossa asuessani olin paljon enemmän mukana uskonnollisessa toiminnassa, ilmapiiri on melko konservatiivista, joten avoimuuteni vaatisi suuremman luokan muutosta. Yksi aikuinen ei voi tehdä sitä yhteisöä turvalliseksi vähemmistönuorelle."

"en uskalla kertoa kenellekkään, joten en usko että he voisivat saada minut kertomaan"

"En uskaltaisi sanoa siitä kenellekkään" --- "heidän kantansa asiaan on todella selvä. He eivät kannata seksuaalivähemmistöä millään tavalla, he ovat rajusti kaikkia siltä väliltäkin vastaan."

Osa oli varsin avoimia ja valmiita kertomaan asiasta vastapuolen mahdollisesta nihkeydestä huolimatta.

"Itselläni ei ole koskaan ollut ongelmaa uskaltamisen kanssa. Monesti pienikin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen positiivinen maininta jättää lämpimän tunteen."

"En arastele kertoa omaa suuntautumistani kenellekään ellei heidän käytöksensä viittaa mahdolliseen fyysiseen vaaraan suuntautumiseni vuoksi."

"Koen, että sanoisin asiasta vaikka henkilö olisi homofoobinen. Argumenteillani pystyisin helposti "pakottamaan" henkilöä olemaan asian kanssa sujut. Itseasiassa rakastan sitä, kun saan laittaa niinsanotusti "jauhot suuhun" tällaiselle ihmiselle."

Kuva: Marshall Sisterson, Pixabay

Jätetään viimeinen sana kuitenkin sille nuorelle, jonka seurakunnassa on selvästi onnistuttu. Vastaus kysymykseemme "Mitä yhteisösi aikuisen pitäisi tehdä, sanoa tai minkälainen hänen pitäisi olla, että uskaltaisit kertoa hänelle avoimesti seksuaalisesta suuntautumisestasi tai sukupuoli-identiteetistäsi?" on tässä:

"sellainen kun meidän seurakunnan aikuiset"

Tämän kommentin myötä kiitämme nuorisokyselymme tulosten lukemisesta. Tehdään yhdessä työtä sen eteen, että entistä useampi nuori voisi sanoa samaa!

Lumi Sammallahti ja Peik Ingman

Taakasta voimavaraksi -hanke

Sateenkaariyhdistys Malkus ry

www.voimavaraksi.fi

www.malkus.fi